

**КЛЮЧОВИ КОНСТАТАЦИИ, НАБЛЮДАВАНИ
ТЕНДЕНЦИИ И ПРОПУСКИ ПРИ ПЪРВАТА ВЪЛНА ОТ
ПУБЛИКУВАНИ ОТЧЕТИ ЗА УСТОЙЧИВОСТ В
СЪОТВЕТСТВИЕ С ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТАНДАРТИ ЗА
ОТЧИТАНЕ ВЪВ ВРЪЗКА С УСТОЙЧИВОСТТА. СЪВЕТИ
ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕТО НА СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА**

д-р Атанас Стоянов

Сертифициран ESG анализатор®,
член на изпитната комисия към
Европейската федерация на
сдруженията на финансовите
аналитици, преподавател към
катедра „Счетоводство и одит“, УЗФ

Ключови думи:	Резюме
Устойчивост Дерегулация Директива по отношение на отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта Европейски стандарти за отчитане във връзка с устойчивостта Съдебни дела Тенденции Пропуски Практически съвети	На 23 юли 2025 г. Европейската консултативна група за финансова отчетност публикува съвместно с Boston Consulting Group доклад, посветен на отчитането във връзка с устойчивостта, и по-конкретно прилагането на Европейските стандарти за отчитане във връзка с устойчивостта въз основа на отчети, публикувани до 20 април 2025 г., съгласно Директивата по отношение на отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта. В доклада са изведени ключови констатации, наблюдавани тенденции и пропуски. Целта на настоящата статия е да извърши преглед на най-важните изводи, направени въз основа на проведеното проучване. Чрез написването ѝ авторът си поставя за задача да представи практически съвети за справяне с очертаните пропуски и трудности, свързани с изготвянето на отчети във връзка с устойчивостта. Едновременно с това се разглеждат събития от първостепенна значимост, предшестващи публикувания доклад, които са свързани с опита за мащабна дерегулация чрез пакета „Омнибус“, и се явяват емпирични доказателства за това доколко честно и прозрачно под ръководството на своя настоящ председател Европейската комисия осъществява дейността си.

Въведение

2025 година бележи първия отчетен период, който задължава компаниите, част от т.нар. първа вълна – големи предприятия, извършващи дейност от обществен интерес, които към датите на балансите си надвишават средния брой от 500 служители през финансовата година¹, да публикуват своите отчети за устойчивост, оповестявайки въз основа на данните от 2024 г. изискуемата информация съгласно Директивата по отношение на отчитане на предприятията във връзка с устойчивостта в съответствие с Европейските стандарти за отчитане във връзка с устойчивостта. За разлика от дружествата, част от втора и трета вълна на докладване, тези от първата вълна не бяха включени в инициативата „Stop-the-clock“ (Спри часовника), приета на 03 април 2025 г., която отложи изискванията за публикуване на доклади за устойчивост по силата на Директивата по отношение на отчитане на предприятията във връзка с устойчивостта с две години за другите организации.

Въз основа на отчетите за устойчивост, публикувани до 20 април 2025 г., на 23 юли 2025 г. Европейската консултативна група за финансова отчетност публикува съвместно с Boston Consulting Group доклад, посветен на отчитането във връзка с устойчивостта, и по-конкретно прилагането на Европейските стандарти за отчитане във връзка с устойчивостта съгласно Директивата по отношение на отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта. В доклада са изведени ключови констатации, наблюдавани тенденции и пропуски. Целта на настоящата статия е да извърши преглед на най-важните изводи, направени въз основа на проведеното проучване. Чрез написването ѝ авторът си поставя за задача да представи практически съвети за справяне с очертаните пропуски и трудности, свързани с изготвянето на отчети във връзка с устойчивостта. Едновременно с това се разглеждат събития от първостепенна значимост, предшестващи публикувания доклад, които са свързани с опита за мащабна дерегулация чрез пакета „Омнибус“, и се явяват емпирични доказателства за това доколко честно и прозрачно под ръководството на своя настоящ председател Европейската комисия (ЕК) осъществява дейността си.

1. Събития, предшестващи издаването на доклада на Европейската консултативна група за финансова отчетност, публикуван съвместно с Boston Consulting Group, посветен на прилагането на Европейските стандарти за отчитане във връзка с устойчивостта

На 26 февруари 2025 г. ЕК официално представи пакета от законодателни промени, известен като „Омнибус“, изрично имащ за цел да опрости и рационализира изискванията за отчитане във връзка с устойчивостта от страна на предприятията, задължени да докладват съгласно Директивата по отношение на отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта. Задълбоченият анализ обаче разкрива, че тази инициатива служи като фасада

¹ Стоянов, Ат. Отчитане на устойчивостта – екологични, социални и управленски (ESG) фактори, ESG Prime Consult, София, 2024, стр. 87.

за прикритие на опит за мащабна дерегулация, заплашвайки да унищожи основите на този вид отчетност, макар формално да твърди, че я подкрепя.

Въпреки официалната цел за опростяване и рационализиране на регулаторната рамка самият процес от зараждането на предложението до официалното му представяне *свидетелства за непрозрачния и необективен подход*, използван от страна на Европейската комисия под ръководството на председателя ѝ – Урсула фон дер Лайен, по време на процеса, в съчетание с промените, повечето от които неадекватни по своята същност. Доказателства за това са²:

- модел на съмнително лидерство – докладът с автор Марио Драги, посветен на бъдещето на европейската конкурентоспособност, посочен като основна причина за необходимостта от законодателни промени във връзка с устойчивостта, е поръчан от самата Фон дер Лайен;
- „консултация“ при закрити врати, фаворизираща силни корпоративни интереси пред честния, балансиран и основан на доказателства процес на политика и законотворчество – вместо широка обществена консултация ЕК избра да проведе кръгла маса при затворени врати на 05 и 06 февруари 2025 г. за обсъждане на предложението „Омнибус“. Това ексклузивно, частно събиране изключи академици, експерти и голяма част от гражданското общество, въпреки че Европейската комисия заявява, че *ЕС е дом на едни от най-добрите учени и изследователи в света*³, което силно контрастира с техните собствени изявления. Вместо това на него бяха поканени избрана група от 31 дружества, от които за поне 18 има изнесена информация за документирані нарушения във връзка с устойчивостта;
- умишлена дерегулация, маскирана като опростяване, и подкопаване на основните цели на вече приети нормативни актове – „Омнибус“ драстично намалява обхвата и отслабва основните изисквания на съществуващи директиви по отношение на отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта. Той е опит за въвеждане в заблуждение на широката общественост относно истинското намерение на законодателните промени, целени чрез него. Те подкопават фундаментално основните задачи на Директивата по отношение на отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта и Директивата относно дължима грижа на дружествата във връзка с устойчивостта. Водят до обръщането на напредъка по отношение на отчитането във връзка с устойчивостта, позволяват сериозни негативни въздействия върху околната среда и човешките права да останат скрити във веригите

² За допълнителна информация виж: Стоянов, Ат. Предложението Омнибус – поредната перла в короната на Лайен, сп. ИДЕС, бр. 1/2025; Стоянов, Ат. Предложението Омнибус – поредната перла в короната на Лайен, сп. ИДЕС, бр. 2/2025.

³ European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions A Competitiveness Compass for the EU, January 29, 2025, p. 22.

на стойността, като едновременно с това водят и до по-малко надеждни и съпоставими данни.

През май месец 2025 г. Съдът на ЕС в Люксембург постанови, че ЕК е допуснала грешка, отхвърляйки искането на журналиста на New York Times – Matina Stevi, за достъп до всички текстови съобщения, обменяни между лицето, заемащо поста председател на Комисията, и главния изпълнителен директор на фармацевтичния гигант Pfizer – Алберт Бурла, в периода от 01 януари 2021 г. до 11 май 2022 г. на основание Регламент № 1049/2001, когато Фон дер Лайен е водила преговори за доставки на ваксини за Съюза.

На 16 ноември 2022 г. Комисията уведомява г-жа Stevi, че не притежава документи, отговарящи на описанието, поради което няма как да уважи искането ѝ. Отчитайки наличната информация, от съда в Люксембург на 14 май 2025 г. заключават, че отговорите на Европейската комисия се базират или на предположения, които не могат да бъдат счетени за достоверни, или на информация, която е неточна или променлива, както и че Комисията не е предоставила никакви правдоподобни обяснения, чрез които да изясни обстоятелствата и причините, поради които не е успяла да открие изискваните текстови съобщения. В ролята ѝ на загубила делото страна Европейската комисия е осъдена да заплати съдебните разноски.

Във връзка със случая Никол Тейлър от The New York Times заявява: *Днешното решение е победа за прозрачността и отчетността в Европейския съюз и изпраща силно послание, че ефимерните комуникации не са извън обсега на обществения контрол*⁴. Коментарът от страна на ЕК по темата е, че *прозрачността винаги е била от първостепенно значение за Комисията и председателя ѝ Фон дер Лайен*⁵ – шаблонен отговор, който, за съжаление, няма нищо общо с истината и е просто поредната политическа лъжа⁶.

2. Съвместният доклад на Европейската консултативна група за финансова отчетност и Boston Consulting Group

На 23 юли 2025 г. Европейската консултативна група за финансова отчетност съвместно с Boston Consulting Group доклад публикува доклад, посветен на прилагането на Европейските стандарти за отчитане във връзка с устойчивостта въз основа на отчети, публикувани в срок до 20 април 2025 г., в съответствие с Директивата по отношение на отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта. В проведеното от тях проучване се изследват публикуваните доклади от страна на предприятия, извършващи разнородни икономически дейности, сред които: производствен сектор; информационни и комуникационни услуги; търговия на едро и дребно; професионални, научни и

⁴ <https://www.telegraph.co.uk/world-news/2025/05/14/ursula-von-der-leyen-wrong-to-conceal-vaccine-deal-text/>

⁵ Пак там.

⁶ Европейският омбудсман – Тереза Анжиньо, също отбеляза, че решенията чрез пакета „Омнибус“ се вземат при закрити врати, при това прибързано (<https://www.ft.com/content/c3223f76-3cba-40c3-b54c-8cd0cb611359>).

технически дейности; транспорт и съхранение; доставка на електроенергия, газ, пара и климатизация; строителство; услуги в областта на недвижимите имоти; банково дело; застраховане и други. Географският обхват на анализиранияте отчети обхваща дружества, ситуйрани в страни като: Франция, Германия, Финландия, Италия, Дания, Белгия, Испания, Полша, Австрия, Швеция, Норвегия, Гърция, заедно с други страни от ЕС, както и такива извън него.

Част от най-важните изводи и обобщения, основаващи се на извършеното проучване, са следните⁷:

- **съществуват значителни различия в обема на отчетите и стила на докладване** – отчетите за устойчивост са със среден обем от 115 стр., като най-краткият анализиран доклад съдържа 25 стр., докато най-дългият – 440 стр. Както по отношение на големината на отчетите, така и по отношение на стила на докладване се наблюдават съществени разлики – в някои от докладите е възприет по-обширен и разказвателен подход, докато при други фокусът е поставен върху схематичното представяне. Важно е да се отбележи, че извършеният от Европейската консултативна група за финансова отчетност, съвместно Boston Consulting Group, анализ разкрива минимална или почти никаква корелация между обема на доклада и размера на компанията или броя на темите, които тя е определила като съществени;
- **отчетите за устойчивост на почти всички дружества са структурирани от следните четири части**, които при изготвянето му трябва да бъдат спазвани в следния ред: обща информация; информация за околната среда; социална информация; и информация за управлението⁸. Това високо ниво на съответствие предполага, че тази част от структурата на Европейските стандарти за отчитане във връзка с устойчивостта се възприема успешно;
- **следните три тематични стандарта се считат за значими от огромна част от компанията**, чиито отчети биват анализирани, и по-конкретно:
 - ЕСОУ E1 Изменение на климата – 98% от публикувалите доклади намират Стандарта за съществен;
 - ЕСОУ S1 Собствена работна сила – Стандарта намират за съществен 99% от публикувалите отчети;
 - ЕСОУ G1 Професионално поведение – 93% от публикувалите доклади намират Стандарта за съществен.

Това широко разпространено идентифициране на споменатите три Стандарта като съществени показва, че те са се превърнали в своеобразен фокус на отчитането във връзка с устойчивостта за

⁷ See. EFRAG. State of play 2025, July 2025.

⁸ Стоянов, Ат. Отчитане на устойчивостта – екологични, социални и управленски (ESG) фактори, ESG Prime Consult, София, 2024, стр. 97.

големите дружества, извършващи дейности от обществен интерес. Определянето на именно тези *станданти, отнасящи се до конкретни измерения на трите стълба на устойчивостта – екологичен, социален и управленски*⁹, като най-съществени не ни изненадва, имайки предвид, че те бележат началото на всеки един от тематичните стълбове на този вид отчетност. В допълнение към тази основна група следният вторичен набор от теми се определя като значим от мнозинството от изготвилите отчети за устойчивост:

- ЕСОУ S4 Потребители и крайни ползватели (68%);
- ЕСОУ E5 Използване на ресурсите и кръгова икономика (65%);
- ЕСОУ S2 Работници по веригата на стойността (63%).

Така наблюдаваният емпирично установен консенсус при определянето на споменатите теми като „универсални“ крие както потенциалния риск, така и реалния такъв при извършване на оценка на съществеността компаниите да основават оценките си на комбинацията от практиките на конкурентни дружества в съчетание с най-често докладваните теми, вместо да провеждат независима, обективна и специфична за конкретното предприятие оценка.

• **ангажирането на заинтересованите страни при реализирането на принципа на двойната същественост е предимно фокусирано върху заинтересовани страни, свързани с бизнеса:**

- 97% от изготвящите отчети се консултират с вътрешни заинтересовани страни (предимно служители);
- приблизително 70% провеждат консултации с клиенти;
- около 65% се консултират със своите доставчици;
- с инвеститори се консултират около 60%.

Съответно ангажирането с по-широките обществени групи, а също и засегнатите заинтересовани страни е било значително по-ниско:

- консултирания с неправителствени организации са проведени в 33% от анализираните случаи;
- в 30% от случаите са осъществени консултирания със засегнатите общности;
- консултирания с представители на научната среда са проведени едва в около 15% от анализираните случаи;
- в около 10% от случаите са осъществени консултирания с професъзи.

Тези изводи категорично сигнализират, че на практика перспективата за финансова същественост, *предназначена да отговори на информационните*

⁹ Стоянов, Ат. Отчитане на устойчивостта – екологични, социални и управленски (ESG) фактори, ESG Prime Consult, София, 2024, стр. 93.

потребности на инвеститорите¹⁰, доставчиците и клиентите, бива приоритетно разглеждана в процеса на извършване на двойна същественост. Ограниченото взаимодействие със засегнатите заинтересовани страни, които са ключов източник на информация за оценката на съществеността на въздействието, крие съществен риск компаниите да не разберат своите отрицателни въздействия върху хората и околната среда, а оттук и съвсем логично да не бъдат в състояние да ги оценят. Този пропуск в практическото прилагане на принципа за двойна същественост може да доведе до публикуването на отчети за устойчивост, които не представят всеобхватно действителния напредък в областта на отчитането във връзка с устойчивостта от страна на предприятията.

Описаната по-горе слабост е потвърждение от практиката на отдавна идентифициран от нас недостатък по отношение на принципа на двойната същественост, а именно, че намираме за напълно алогично възможността даден въпрос на устойчивостта да изпълнява критерия за двойна същественост, ако е съществен само и единствено от гледна точка на въздействието или само и единствено от финансова гледна точка. В тези два случая няма как да класифицираме извършената оценка на съществеността освен като единична същественост. За да може двойната същественост обосновано да бъде наричана двойна, то опцията да бъде съществена само и единствено от една от двете гледни точки следва да бъде елиминирана. Друга възможна алтернатива е наименованието двойна същественост да бъде прецизирано, като за целта бъде заменено от условна двойна същественост¹¹.

С цел преодоляване на немалкото и никак нелеките предизвикателства, пред които биват изправяни дружествата, изготвящи отчети за устойчивост в съответствие с Европейските стандарти за отчитане във връзка с устойчивостта, предоставяме следните практически съвети:

1. Започнете да събирате нужната Ви информация възможно най-скоро, отчитайки необходимите Ви за целта време и ресурси – навременното събиране на данни е от решаващо значение за изготвянето на изчерпателни доклади. Колкото по-рано стартирате събирането на информация относно екологичните, социалните и управленските въздействия на/върху вашата компания, с толкова повече време ще разполагате, за да идентифицирате съществуващите пропуски между/в екипите, подобрявайки стратегията за устойчивост на ниво предприятие. Много дружества с изненада откриват, че първоначалното събиране на информация разкрива пропуски, чието отстраняване е времеемко и ресурсоемко. Това е така, защото този вид отчетност изисква навременен и структуриран подход, който включва пътна карта, очертаваща крайните срокове, очакваните резултати и лицата, отговорни за тяхното постигане.

¹⁰ Стоянов, Ат. Отчитане на устойчивостта – екологични, социални и управленски (ESG) фактори, ESG Prime Consult, София, 2024, стр. 113.

¹¹ Пак там, стр. 95.

2. **При извършването на оценката на двойната същественост ангажирайте и външните заинтересовани страни** – това ще гарантира, че отчетът Ви се фокусира върху факторите на устойчивост, които са наистина значими за вашия бизнес. Активното ангажиране на заинтересованите страни и действителното споделяне на тяхната обратна връзка насърчава доверието в организацията и води до разработването на отчет, който пряко разглежда техните опасения. Идентифицирайки и докладвайки релевантните за тях екологични, социални и управленски фактори, компаниите биха могли да изготвят доклади с висока полезност за заинтересованите страни при вземането на информирани решения от страна на последните.

3. **Документирайте прилежно начина и стъпките, които сте следвали при изготвянето на Вашия отчет** – по време на одита е от изключителна важност да представите бизнес средата и контекста, в който функционира дружеството, заинтересованите страни, които сте ангажирали, факторите, които са били определени като съществени, както и взетите от страна на дружеството решения. По този начин ще можете бързо да установите първоизточника на информацията, а заедно с това и лесно бихте могли да проследите кога и от кого последващо е била обработена, което е от изключителна важност особено при предприятия, отличаващи се с комплексна управленска структура.

4. **Бъдете амбициозни по отношение на целите, които си поставяте, но нека те бъдат реално изпълними и достижими** – целите Ви трябва да бъдат ясно дефинирани, измерими и ограничени във времето. Отчитането във връзка с устойчивостта не е стратегически PR. То е отражение на корпоративните ценности, политики, дейности и поетите ангажменти към природата и обществото.

5. **Не хиперболизирайте Вашите силни страни, не оповестявайте несъществуващи предимства, както и не прикривайте отрицателните си въздействия** – поддържането на баланс е от изключително значение от страна на дружествата за предотвратяване на измамната практика „зелено измиване“, чрез която те *проектират образ на екологично отговорни организации, заявявайки, че са отговорни към околната среда, без реалните им действия да съвпадат с тези твърдения*¹². Важно е отчетът Ви за устойчивост да обхваща както положителните, така и отрицателните ефекти от Вашите операции. Оповестявайки областите, в които все още е необходимо подобрение, Вие повишавате значимостта и прозрачността на отчетността си. Грийнуошингът е измамна практика, с която всички следва да се борим, тъй като дори ако Вашата организация не е пряко замесена в подобен род неетични действия, то практиките за „зелено измиване“ на конкурентите Ви могат да повлияят

¹² Стоянов, Ат. Отчитане на устойчивостта – екологични, социални и управленски (ESG) фактори, ESG Prime Consult, София, 2024, стр. 136.

изключително неблагоприятно и върху Вашия бизнес поради генералната загуба на доверие в сектора¹³.

Заклучение

Напълно очаквано е при т. нар. първа вълна от публикувани от страна на задължените съгласно Директивата по отношение на отчитането на предприятията във връзка с устойчивостта дружества в съответствие с Европейските стандарти за отчитане във връзка с устойчивостта отчети за устойчивост да наблюдаваме известна фрагментираност, разпокъсаност във връзка с разбирането и прилагането на стандартите, както и липса на стратегическа интеграция, отчитайки, че те се намират едва в началото на тази крива на обучение. Отчитайки протичащия към момента *опит за мащабна дерегулация*¹⁴, касаещ отчитането във връзка с устойчивостта, който на база на заложените в него промени предизвиква масова вълна на недоволство и възмущение, вкл. и от страна на председателя на ЕЦБ¹⁵ – Кристин Лагард, надяваме се да не се насърчава култура на нехайство и непукизъм към природата и човечеството и институционален упадък, защото *Европейският съюз трябва да служи в интерес на хората и планетата, а не да дава приоритет на частните интереси на корпорациите*¹⁶.

Библиографска справка:

1. Стоянов, Ат. *Отчитане на устойчивостта – екологични, социални и управленски (ESG) фактори*, ESG Prime Consult, София, 2024.
2. Стоянов, Ат. *Предложението Омнибус – поредната перла в короната на Лайен*, сп. ИДЕС, бр. 1/2025.
3. Стоянов, Ат. *Предложението Омнибус – поредната перла в короната на Лайен*, сп. ИДЕС, бр. 2/2025.
4. EFRAG. *State of play 2025*, July 2025.
5. European Commission. *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions A Competitiveness Compass for the EU*, January 29, 2025.
6. *Opinion of the European Central Bank of 8 May 2025 on proposals for amendments to corporate sustainability reporting and due diligence requirements (CON/2025/10)*.

¹³ Стоянов, Ат. *Отчитане на устойчивостта – екологични, социални и управленски (ESG) фактори*, ESG Prime Consult, София, 2024, стр. 140.

¹⁴ Стоянов, Ат. *Предложението Омнибус – поредната перла в короната на Лайен*, сп. ИДЕС, бр. 2/2025, стр. 10.

¹⁵ See. *Opinion of the European Central Bank of 8 May 2025 on proposals for amendments to corporate sustainability reporting and due diligence requirements (CON/2025/10)*.

¹⁶ Стоянов, Ат. *Предложението Омнибус – поредната перла в короната на Лайен*, сп. ИДЕС, бр. 2/2025, стр. 11.

7. <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=T-36/23>
8. <https://www.ft.com/content/c3223f76-3cba-40c3-b54c-8cd0cb611359>
9. <https://www.telegraph.co.uk/world-news/2025/05/14/ursula-von-der-leyen-wrong-to-conceal-vaccine-deal-text/>

KEY FINDINGS, OBSERVED TRENDS, AND GAPS IN THE FIRST WAVE OF PUBLISHED SUSTAINABILITY REPORTS IN LINE WITH THE EUROPEAN SUSTAINABILITY REPORTING STANDARDS. ADVICE ON OVERCOMING EXISTING CHALLENGES

Atanas Stoyanov, PhD

*Certified ESG analyst®,
member of the examination
committee of the European
Federation of Financial
Analysts Societies, Lecturer at
the department of “Accounting
and audit”, UZF*

Keywords:	Summary
Sustainability Deregulation Corporate Sustainability Reporting Directive European Sustainability Reporting Standards Court cases Trends Gaps Practical advice	On 23 July 2025, the European Financial Reporting Advisory Group, in collaboration with the Boston Consulting Group, published a report on sustainability reporting, specifically focusing on the application of the European Sustainability Reporting Standards based on reports submitted by 20 April 2025, under the Sustainability Reporting Directive. The report highlights key findings, trends, and areas for improvement. This article aims to review the most important conclusions drawn from the study. By writing it, the author sets himself the task of presenting practical advice for addressing the outlined gaps and difficulties associated with preparing sustainability reports. At the same time are being considered events of primary importance preceding the published report, which are related to the attempt of large-scale deregulation through the Omnibus package and are empirical evidence of how honestly and transparently the European Commission carries out its activities under the leadership of its current President.